

17.01.2017

До кінця року в Україні мають запрацювати Нацрада з питань розвитку науки і технологій та Національний фонд досліджень, створення яких передбачено новим ЗУ «Про науку і науково-технічну діяльність»

Про це йшлося під час обговорення проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 р. у частині, що стосується формування нової системи управління та фінансування науки ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Заступник міністра освіти і науки М. Стріха відзначив, що сьогодні в Україні існує низка нагальних проблем, які мають бути вирішені в зазначеній сфері.

«Нині вітчизняна наука майже втратила функції впливу на соціально-економічний розвиток держави, а показник науково-технічного потенціалу знизився до критичного рівня. Низький рівень фінансування та застаріла матеріально-технічна база призвели до серйозного падіння престижу наукової роботи та масового відтоку якісних наукових кадрів. Крім того, сама сформована ще в радянські часи система управління наукою, яка добре діяла в рамках планової економіки, за сьогоднішніх умов втратила свою ефективність», – зауважив М. Стріха.

Ще одна негативна тенденція полягає в тому, що станом на 2016 р. більшість обсягів бюджетного фінансування науки – до 85 відсотків – спрямовується на забезпечення діяльності державних наукових установ, а не на власне наукові розробки. Водночас грантове фінансування, як інструмент, мало дуже обмежене застосування через відсутність відповідних інституцій фінансування.

Щоб розпочати необхідні зміни у сфері управління та фінансування науки, Урядом визначено три ключові пріоритети на 2017 р.:

- Утворення Національної ради з питань розвитку науки і технологій.
- Утворення Національного фонду досліджень та формування органів його управління.
- Формування нормативно-правової бази для забезпечення процесу утворення державних ключових лабораторій та отримання статусу дослідницького університету національними ВНЗ.

М. Стріха підкреслив, що створення Нацради та Нацфонду передбачено Законом «Про наукову та науково-технічну діяльність», ухваленим наприкінці 2015 р., та отримало позитивну оцінку групи провідних європейських експертів, які вивчали стан дослідницької та інноваційної системи України торік у межах політичних інструментів програми «Горизонт 2020».

«Національна рада повинна стати основним стратегічним органом реформування науково-технічного й інноваційного ландшафту держави, адже під керівництвом Прем'єр-міністра України вона об'єднає лідерів наукової спільноти та представників усіх ключових гравців на цьому полі. Ми сподіваємося, що Нацрада буде головним майданчиком вироблення і координації втілення єдиної

державної науково-технічної та інноваційної політики», – зазначив заступник міністра.

Своєю чергою Національний фонд досліджень має стати рушієм реформ: основною його функцією буде грантова підтримка наукових досліджень і розробок як для окремих вчених, так і для колективів та інституцій. Цього року планується затвердити положення про Нацфонд, сформувати його Наукову раду, Дирекцію та обрати керівництво, що сукупно дозволить започаткувати роботу фонду та визначити стратегічні пріоритети його діяльності.

У середньостроковій перспективі головними напрямками роботи для Національного фонду повинні стати:

- підтримка «центрів досконалості» (дослідницькі університети, національні наукові центри, ключові лабораторії);
- підтримка фундаментальної науки найвищого світового рівня;
- підтримка академічної мобільності й популяризації науки.

Усі заплановані на 2017 р. проекти отримають своє продовження й у 2018–2020 рр. Зокрема, у цей період має розпочатися конкурсне фінансування проектів Національного фонду досліджень та нарощування обсягів його бюджетного фінансування (з 200 млн грн 2018 р. до 1,0–1,5 млрд грн на рік у середньостроковій перспективі). Також передбачається створення мережі державних ключових лабораторій за визначеними науковими напрямками та надання на конкурсних засадах кращим національним ВНЗ статусу дослідницьких університетів.

Окремо перед МОН стоїть завдання до 2020 р. провести державну атестацію не менш як 550 наукових установ (тобто 80 % з них). Результатом цього має стати формування ефективної структури мережі таких установ.

За участі експертів та представників громадськості відбулося активне обговорення озвучених на заході питань, в якому кожен присутній мав змогу висловити власні зауваження. М. Стріха запевнив учасників, що їхні пропозиції обов'язково будуть враховані під час остаточного формування документу.

«Зараз ми всі мусимо вести діалог, і МОН гранично відкрите до такого діалогу з усіма конструктивними силами. Ми повинні координувати зусилля й шукати конкретні рішення для подолання тієї ситуації, яку маємо сьогодні в сфері фінансування науки», – наголосив заступник міністра.